

Naar een nieuw sociaal domein

Beleidsplan Sociaal Domein en Samenleving

gemeente
Het Hogeland

Samenvatting en kernboodschap

We zijn onderweg naar een nieuw sociaal domein in gemeente Het Hogeland. In dat nieuwe sociaal domein willen we de (tijdelijke) ondersteuning die de gemeente aan inwoners verleent, nog beter organiseren dan we al doen. Ons uitgangspunt is de inwoner; die staat centraal. Onze belangrijkste doelstelling is dat de inwoner de steun krijgt die nodig is.

Niet alleen de gemeente zal onderweg naar het nieuwe sociaal domein veranderen, ook onze partners bewegen met ons mee. Dus vragen we ook aan scholen, sportverenigingen, werkgevers en de hele Hogelandster samenleving om samen verantwoordelijkheid te nemen voor inwoners die het (tijdelijk) niet alleen redden.

In het nieuwe sociaal domein is noaberschap, het naar elkaar omkijken, de regel. Elkaar kunnen ontmoeten is daarbij belangrijk; als gemeente willen we deze plekken van ontmoeting dan ook behouden en stimuleren. Het gevolg is dat onze dorpen, buurten en kernen hechte(re) gemeenschappen worden, waar het fijn wonen is.

We willen liever voorkomen dan genezen. Dat doen we door oog voor elkaar te hebben en te vragen hoe het met elkaar gaat. We leren signalen vroeg te herkennen en doen wat nodig is al voordat een inwoner het niet meer alleen redt. Zo helpen we elkaar als dat nodig is.

Als een inwoner het (tijdelijk) niet meer alleen redt, dan zoeken we samen naar een oplossing. We zijn allemaal uniek en maatwerk is in het nieuwe sociaal domein dan ook de norm. Een inwoner is altijd deel van zijn omgeving. Bij het zoeken naar een oplossing kijken we daarom altijd breder naar welke rol de omgeving speelt en kan spelen.

We werken daarom met één plan voor elk gezin, waarbij steeds één persoon overzicht en regie behoudt. Deze integrale aanpak vergt intensievere samenwerking en ontschotting. We combineren zoveel mogelijk de kennis en kunde uit de verschillende domeinen. Om deze beweging te maken, organiseren we ons in tijdelijke projecten, waarin opdracht en opbrengsten helder zijn.

In het nieuwe sociaal domein werken we nog slimmer en efficiënter, onder meer door beter te meten en gebruik te maken van de data die dat meten oplevert. We richten (tijdelijke) steun beter in en gebruiken nieuwe technieken die het voor iedereen eenvoudiger en overzichtelijker maakt om hulp te zoeken en te bieden. We krijgen beter grip op onze uitgaven en besteden het geld dat we hebben zo doelgericht mogelijk.

Zo zijn we onderweg naar een toekomstbestendige samenleving waarin de gemeente en de Hogelandsters een sterk bondgenootschap vormen. We vinden het belangrijk dat:

- Kinderen gezond en veilig kunnen opgroeien en gelijke kansen hebben om zich te ontwikkelen.
- Inwoners gezond zijn en voor zichzelf en hun gezin kunnen zorgen.
- Inwoners actief mee kunnen doen aan het sociale en maatschappelijke leven en waar mogelijk blijvend aan het werk kunnen gaan.
- Inwoners een inkomen hebben waarmee ze schuldenvrij kunnen rondkomen.
- Inwoners een passende woonruimte hebben, waarin ze zelfstandig en veilig kunnen wonen.

Onze inwoners zijn betrokken bij nieuw beleid. De Adviesraad Het Hogeland vormt daarbij een brug tussen inwoners en gemeente als het gaat om het sociaal domein en levert een inhoudelijke bijdrage.

Ons spoorboekje

januari – april 2021

Verkennde gesprekken beleid en uitvoering (intern) + gesprekken met externe sleutelfiguren.

1 april 2021

Kick-off bijeenkomst.

april – juni 2021

Bijeenkomsten en gespreksrondes om input op te halen, intern en extern.

oktober – december 2021

Bijeenkomsten intern en afronding conceptbeleidsplan.

januari 2022

Presentatie in directie, college, gemeenteraad en Adviesraad Het Hogeland + bijeenkomst externe sleutelfiguren.

februari – april 2022

Ophalen feedback en afronding conceptbeleidsplan voor besluitvorming.

mei – juli 2022

Adviesaanvraag aan de Adviesraad Het Hogeland.

september – oktober 2022

Besluitvorming in het college en de gemeenteraad.

Inhoudsopgave

1. Naar een nieuw sociaal domein en samenleving in Het Hogeland	6
2. Wat voor gemeente willen we zijn	10
3. Meer veerkracht	14
4. Meer preventie	17
5. Meer maatwerk	21
6. Meer innovatie	24
7. Implementatie van het beleidsplan en financiële paragraaf	26
8. Kritische randvoorwaarden voor realiseren van het nieuwe sociaal domein	28
Bijlage: doelen en indicatoren	31
Bijlage: lijst van gebruikte afkortingen	36

1. Naar een nieuw sociaal domein en samenleving in Het Hogeland

Dit is een integraal beleidsplan voor het Sociaal Domein en Samenleving. Het plan is geschreven voor de gemeenteraad, die kaders stelt voor het beleid, en voor het college en medewerkers, die daar uitvoering aan geven. Het is voor het eerst dat er een integraal beleidsplan ligt. Dit was de opdracht vanuit het Koersdocument, vastgesteld door de gemeenteraad.

Investeren in het sociaal domein is investeren in een vitale samenleving¹. Of het nu gaat om eenzaamheid, armoede, of werkloosheid: het is normaal dat dit lastige situaties zijn, waarbij inwoners steun nodig hebben. En we willen die ondersteuning graag zo dichtbij mogelijk organiseren. Daarvoor versterken we het voorliggend veld² van de algemeen toegankelijke formele en informele ondersteuning en vergroten we hun toegankelijkheid om ervoor te zorgen dat onze inwoners met hun vragen en problemen dichtbij en in hun eigen leefwereld terecht kunnen. Die leefwereld kan zijn in de thuishuizen van Mensenwerk, in een sportclub, een dorps huis of jeugdsoos, de bibliotheek of een culturele instelling. We werken met elkaar, inwoners en professionals, aan vitale dorpen waar het prettig wonen is en waar ontmoeting en het erbij horen kernwaarden zijn.

In dit beleidsplan gaat het over alle inwoners van onze gemeente. Met de meeste inwoners in het Hogeland gaat het gelukkig goed. Zij zijn waardevol voor onze dorpen met het vele werk dat er vrijwillig wordt gedaan. De sociale cohesie in onze gemeente is hoog en dat willen we graag zo houden. Er zijn ook inwoners die kwetsbaar zijn of moeite hebben om mee te doen. Waarbij de balans tussen draaglast en draagkracht kwetsbaar is. De gemeente biedt deze inwoners ondersteuning om weer (meer) zelfredzaam te worden. En als daar meer voor nodig is dan wat dichtbij of in het eigen netwerk mogelijk is, dan kan dat. Wij hebben een zorgplicht voor onze inwoners en zijn soms het laatste vangnet. Onze insteek is dat we van het vangnet een springplank maken naar een gezonde toekomst. Inwoners kunnen op ons rekenen!

Onze ondersteuning staat wel onder (financiële) druk. We krijgen te weinig middelen van het rijk om alle taken naar behoren uit te voeren. Landelijk hebben gemeenten druk op de Rijksoverheid uitgeoefend om meer geld voor het sociaal domein vrij te maken, maar tekorten dreigen nog steeds. Ook het nieuwe verdeelmodel voor het sociaal domein biedt vooralsnog geen soelaas. Terwijl er daarnaast sprake is van een autonome groei van de vraag en oplopende personeelstekorten, onder meer door vergrijzing.

We kunnen daarom niet anders dan maatregelen treffen om de kosten te beheersen en te werken aan een financieel houdbaar en toekomstbestendig systeem van ondersteuning. Zodat we onze inwoners, die ondersteuning nodig hebben, dat ook in de toekomst kunnen blijven bieden.

---

1) Samenleving is het netwerk van relaties tussen mensen en de organisaties die daar deel van uitmaken, zoals het onderwijs, de (sociale) media en de kerken of moskeeën.

2) Het voorliggend veld is het geheel aan algemene voorzieningen dat beschikbaar is in de gemeente. Het gaat om alle voorzieningen voor vragen zonder indicatie. Dit kan algemeen toegankelijke professionele ondersteuning of algemeen toegankelijke informele ondersteuning zijn. Informeel is ondersteuning waarvoor niet wordt betaald als dienst. Het gaat dan om ondersteuning door familie, vrienden, burens of vrijwilligers.

Onze visie op het sociaal domein en uitgangspunten

Iedereen doet mee en telt mee. Wij willen een inclusieve samenleving waar inwoners zich kunnen ontwikkelen. Inwoners zijn zo goed mogelijk in staat om deel te nemen aan de samenleving. Onze jongeren groeien gezond en veilig op naar zelfstandigheid en maatschappelijk participeren. Iedereen is in staat om als volwaardig inwoner mee te doen en bij te dragen aan de samenleving. Mensen die het zelf (tijdelijk) niet redden ondersteunen we. Mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt activeren we tot deelname aan de samenleving (participatie) of tot het verrichten van (vrijwilligers) werk.

Zelfredzaamheid en eigen regie zijn daarbij onze uitgangspunten. Zelfredzaam is het vermogen jezelf te redden met hulp van familie, burens of vrijwilligers. We doen wat nodig is en zoeken, waar dat kan, naar oplossingen dichtbij huis vanuit de mogelijkheden van de omgeving.

We willen meer normaliseren. Dat betekent dat het kwetsbaar zijn, hoe lastig soms ook, hoort bij het normale leven en dat we dat niet onnodig problematiseren. Inwoners met een kwetsbaarheid staan niet apart van het normale leven, maar horen erbij.

We ontzorgen en bieden ondersteuning waar dat nodig is: licht waar het kan en zwaarder waar het moet. Een integrale aanpak op meerdere leefgebieden is leidend voor de ondersteuning. Het gaat om maatwerk, passend bij de vraag en mogelijkheden van onze inwoners.

Onze doelen voor een nieuw sociaal domein

We zijn onderweg naar een nieuw sociaal domein: maatwerkgericht, nuchter en solide. Om de druk op de geïndiceerde maatwerkvoorzieningen te verminderen kiezen we voor herstel van sociale veerkracht en preventie. Daarnaast is het succesvol participeren in school en werk van grote invloed op hoe het met onze inwoners en hun omgeving gaat. Daarom is een goede verbinding van het sociaal domein met werk, onderwijs, sport en kunst & cultuur van wezenlijk belang.

De strategische doelen zijn vastgesteld in het Koersdocument: 1) meer veerkracht, 2) meer preventie, 3) meer maatwerk en 4) meer innovatie. Deze vier strategische doelen zijn gekozen omdat ze bijdragen aan een toekomstbestendig en financieel houdbaar sociaal domein. Dit integraal beleidsplan werkt deze doelen concreet uit in WAT we de komende vier jaar gaan doen om de uitgangspunten van het Koersdocument te realiseren. In onderstaand overzicht lichten we de strategische doelen kort toe.

Doelen Koersdocument	Uitwerking
Meer veerkracht <i>van zelfredzaam naar samenredzaam</i>	Versterken van de sociale krachten van dorpen, gemeenschappen en sociale netwerken. Altijd is het omzien naar en het zorgen voor elkaar onlosmakelijk verbonden geweest met de dorpen en kernen in Het Hogeland. Dat noaberschap willen we versterken. Het is tenslotte de normaalste zaak ter wereld om zij die dichtbij je staan te helpen als dat nodig is.
Meer preventie <i>vroegsignalering en op tijd erbij zijn</i>	Bouwen aan een effectieve infrastructuur voor vroegsignalering en preventie. Voorkomen is beter dan genezen. Hoe langer een probleem bestaat, des te moeilijker valt het vaak op te lossen. Daarom willen we er vroeg bij zijn, herkennen dat een probleem ontstaat en liefst dan al, samen met de omgeving oplossen.
Meer maatwerk <i>inwoner centraal en werken vanuit één gezin, één plan, één regisseur en één budget</i>	De leefgebieden van inwoners staan centraal. Ieder mens is uniek, ook in zijn problemen. Hogelandsters de tijdelijke steun leveren die nodig is, vergt steeds een unieke oplossing. Juist met maatwerk help je inwoners tenslotte het best. Het kan zodoende zijn dat in een schijnbaar gelijke situatie, verschillende oplossingen worden geboden
Meer innovatie <i>creatieve oplossingen voor maatschappelijke vragen</i>	Nieuwe technieken om de dienstverlening te verbeteren. Ontwikkelingen in de technologie willen we vaker en beter gaan toepassen. Niet alleen als middel om tijdelijke steun te leveren, bijvoorbeeld een consult via videobellen, maar ook om beter te meten of wat we doen werkt. Ook kunnen we processen verbeteren, door minder regels te maken.

Onze strategieën voor implementatie van een nieuw sociaal domein

1. Versterken voorliggend veld en preventie

Alle voorzieningen die algemeen toegankelijk zijn zonder indicatie noemen we het voorliggend veld. Dit kunnen de door ons gefinancierde voorzieningen zijn zoals welzijnsorganisaties, maar ook vrijwilligersorganisaties. We willen toe naar een effectief voorliggend veld, waarbij de ondersteuning in het teken staat van preventie en activering. Het is van belang dat de ondersteuning meer in samenhang wordt gezien, ook in relatie tot leefbaarheid en activering. Dit betekent dat we ons opdrachtgeverschap richting partners meer integraal invullen. Tevens willen we investeren in onze dorpen om ontmoeting mogelijk te maken en zo de kracht van deze organisaties en initiatieven in de dorpen beter benutten.

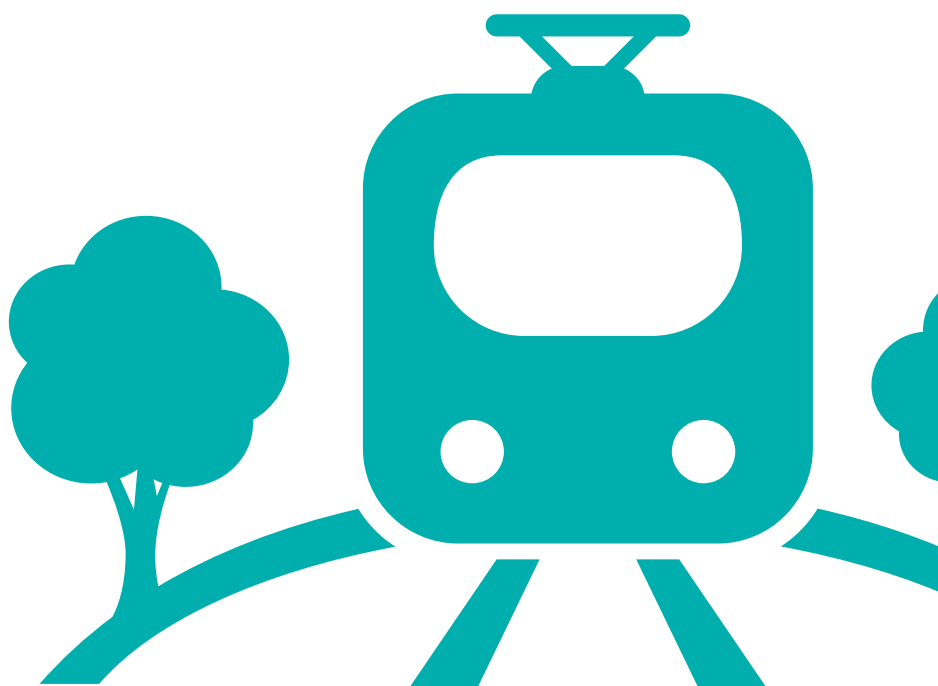
2. Afronden kanteling organisatie

Per 1 januari 2023 werken we binnen de gemeente met Integrale Sociale Teams (IST), waarin onze gemeentelijke consulenten en professionals van Jeugd, Wmo en Werk & Inkomen een thuisteam vormen, wat wordt aangevuld met de sociaal werkers van Welzijn. Deze teams werken gebiedsgericht en worden gecoacht en aangestuurd door een integraal teamcoach Sociaal Team. Alle professionals werken integraal en vragen breed uit op een aantal vastgestelde leefgebieden.

We werken op basis van één gezin, één plan, één regisseur en vanuit één budget in het sociaal domein. De samenwerking met collega's zoals de dorpencoördinator, de leerplichtambtenaar of medewerker Openbare Orde en Veiligheid (OOV) is geborgd, net als de samenwerking met onze ketenpartners. Het accent ligt niet zozeer op het toekennen van een voorziening, maar bekijken wat in een bepaalde situatie nodig is om te zorgen dat het leven van een inwoner weer in balans komt, zodat deze zelf weer verder kan.

3. Aanpassen beleid en regels

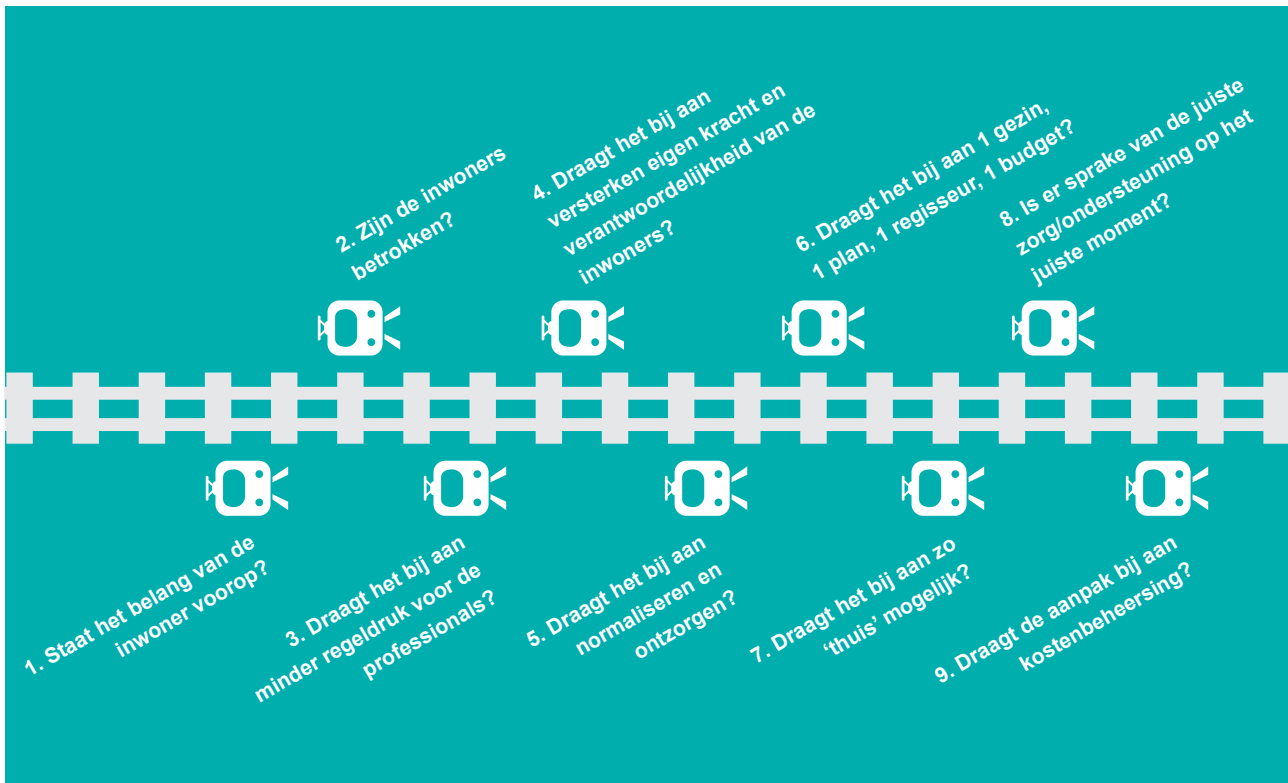
Het sociaal domein is nog steeds een complex systeem voor veel betrokken partijen. Inwoners weten niet altijd waar ze terecht kunnen met welke vraag. Voor aanbieders en werkgevers zijn de administratieve lasten daarnaast soms toegenomen, omdat ze moeten samenwerken met meerdere gemeenten. We willen daarom meer aandacht schenken aan goede informatievoorziening voor onze inwoners en partners. Ook vereenvoudigen we procedures en regels.

Ons toetsingskader als middel om te weten en meten

Hoe beoordelen we de kwaliteit van onze dienstverlening in het nieuwe sociaal domein? Daarvoor hebben we het toetsingskader transformatie ontwikkeld. Dit kunnen we gebruiken om ons beleid en onze projecten te toetsen aan de vraag: draagt het bij aan de gewenste ontwikkeling?

In de nieuwe monitor Sociaal Domein gaan we bijhouden of de uitgangspunten van ons beleid kloppen of dat we het beleid moeten bijstellen. Ons uitgangspunt is dat met het voorliggend veld aan zet en meer preventie het aantal indicaties voor de tweede lijn afneemt. Dat levert aan de achterkant besparingen op die we aan de voorkant weer kunnen investeren. Voor de PDCA (Plan Do Check Act) cyclus hebben we per strategisch doel een aantal indicatoren benoemd (zie bijlage). Daar waar we ons beleid en onze regelgeving aanpassen benoemen we ook de daarbij horende indicatoren. Dit betrekken we steeds bij de monitor Sociaal Domein, zodat de monitor een levend instrument wordt om onze inspanningen voor een nieuw sociaal domein te volgen en te verantwoorden richting ons bestuur, de gemeenteraad en onze inwoners.

We werken meer datagedreven. Met een beter inzicht in instroom, doorstroom en uitstroom en (tussentijdse) afschaling kunnen we (bij)sturen op de gewenste resultaten. In de bijlage staat een eerste aanzet voor doelen, resultaten, effecten en indicatoren van het nieuwe beleid. We hebben adequate, kwantitatieve en kwalitatieve informatie nodig voor de inrichting van onze beleidscyclus. Daarnaast wordt het belang van het verhaal bij de cijfers steeds groter, om beter te begrijpen en te leren van wat er gebeurt.

2. Wat voor gemeente willen we zijn onderweg met inwoners, ondernemers, partners en de regio

We zijn voor steeds meer mensen de eerste overheid: voor inkomen en werk, voor jeugdhulp en voor ondersteuning. Deze taken zijn gedecentraliseerd naar de lokale overheid vanuit de gedachte dat wij dichtbij de inwoners en ondernemers staan en weten wat er speelt. En dat wij daarvoor in contact zijn met onze inwoners en ondernemers. Wat mogen zij van ons verwachten en wat voor gemeente willen wij zijn? Deze vragen willen we beantwoorden met betere dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers. Zij willen gehoord worden en niet van het kastje naar de muur worden gestuurd. Daarnaast zijn de vragen of problemen van onze inwoners complexer geworden. Dat vraagt ook iets van onze organisatie.

Inwoner	Oplossingen	Rol gemeente
Tegenslag	Zelf doen of met hulp van sociaal netwerk	Faciliteren: ontmoeting, gemeenschapsplekken, bewonersinitiatieven
Vragen/zorgen	Voorliggende veld, welzijn, OGGz	Stimuleren: eigen kracht, samenwerking familie, netwerk en professionals
Problemen/complex	Nader onderzoek wat nodig is, maatwerk, integrale aanpak	Regisseren: één gezin, één plan, één regisseur, één budget

In ons dienstverleningsconcept staat als missie dat de behoeften van inwoners, organisaties en ondernemers onze drijfveer zijn. Wij geven invulling aan onze rol om dichtbij inwoners te staan en integraal samen te werken. We zoeken een balans tussen nieuwe taken en traditionele basistaken. We reageren actief op ontwikkelingen en initiatieven uit de samenleving. Tegelijkertijd dragen we zorg voor wet- en regelgeving, handhaving en adequate uitvoering van onze zorgplicht.

Deze missie nemen we ook als uitgangspunt voor dit beleidsplan. Waarbij we het sociaal domein, de gedecentraliseerde taken, uitdrukkelijk willen verbinden met het voorliggend veld, het vrijwilligerswerk en ook met de taken die we op andere beleidsterreinen uitvoeren: onderwijs, sport, cultuur, economie en werkgelegenheid.

De kracht van onderwijs, sport, cultuur, economie en werkgelegenheid

Preventie, eigen regie en participatie; het zijn begrippen die we koppelen aan de opgaven binnen het sociaal domein. Maar een goede verbinding van deze opgaven met onderwijs, sport, cultuur, economie en werkgelegenheid is cruciaal om mee te kunnen doen. En niet te vergeten de positieve effecten op ons welzijn en welbevinden.

Goed onderwijs zorgt ervoor dat we kunnen meedoen in werk. Voorkomen van schooluitval is van belang voor het behalen van een diploma, het volgen van vervolgonderwijs en het vinden van een baan. Een leven lang leren is nodig om ons bijvoorbeeld om te kunnen scholen naar een andere baan, digitaal vaardig te worden of een cursus te volgen voor sociale verbinding.

Sporten is gezond, ontspant en draagt bij aan onze sociale contacten. Het helpt ons gezonder te leven en meer gezonde jaren te hebben.

Cultuur heeft een heilzame werking, het vormt onze identiteit, leert ons gevoelens te uiten en geeft inspiratie. Via cultuur ontdekken we onze eigen talenten en kunnen deze verder ontwikkelen.

Economie en werkgelegenheid bieden onze inwoners de mogelijkheid om mee te doen. Meer gelijke kansen en werk geeft inwoners zekerheid voor de toekomst en bevordert de brede welvaart.

Kortom, het geheel draagt bij aan het vergroten van de zelfredzaamheid en het versterken van de samenredzaamheid. Het versterkt de sociale cohesie en draagt bij aan preventie door vroegtijdige signalering van problemen. Om de samenwerking tussen deze sectoren en het sociaal domein te stimuleren gaan we op zoek naar goede voorbeelden en inspirerende verhalen en zetten deze in onze Hogelandster etalage!

Een mooi voorbeeld is het Toukomst-project 'Zummerbuhne', een professioneel muziektheater dat in 2023 in onze gemeente komt. Samen met jongerenwerk en Vakland Het Hogeland krijgen jongeren de kans om achter de schermen mee te draaien om zo kennis en ervaring op te doen.

We hebben op verschillende manieren contact met onze inwoners. Dat kan gaan om de beantwoording van een individuele vraag tot aan samenwerking bij initiatieven. We staan daarnaast als deelnemer midden in de samenleving en zijn een partij naast alle andere partijen. We zoeken verbinding met inwoners, organisaties en ondernemers door ze actief op te zoeken. We geven mensen ruimte om eigen verantwoordelijkheid te nemen. We zoeken samen naar passende oplossingen met oog voor persoonlijke en algemene belangen. We hebben bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen. Producten, diensten en ondersteuning leveren we dichtbij: in dorpshuizen, bij bedrijven, op het werk of aan huis. Maatwerk is de nieuwe standaard³.

Strategisch partnerschap

Een vernieuwend samenspel tussen gemeente en onze inwoners, partners en ondernemers is nodig voor de gewenste beweging naar een nieuw sociaal domein, om zo van zelfredzaamheid naar samenredzaamheid te komen. Zelfredzaamheid verbreden we met 'wat kan ik zelf en wat kan ik met hulp van mijn naaste omgeving'. De kracht van de sociale omgeving wordt zo beter gezien, gewaardeerd en versterkt. Dit uitgangspunt, het benutten van de kracht van de sociale omgeving, staat aan de basis van de beweging die we willen maken.

---

3) Uit de notitie "Dienstverleningsconcept gemeente Het Hogeland. Dienstverlening doen we samen! (2017)."

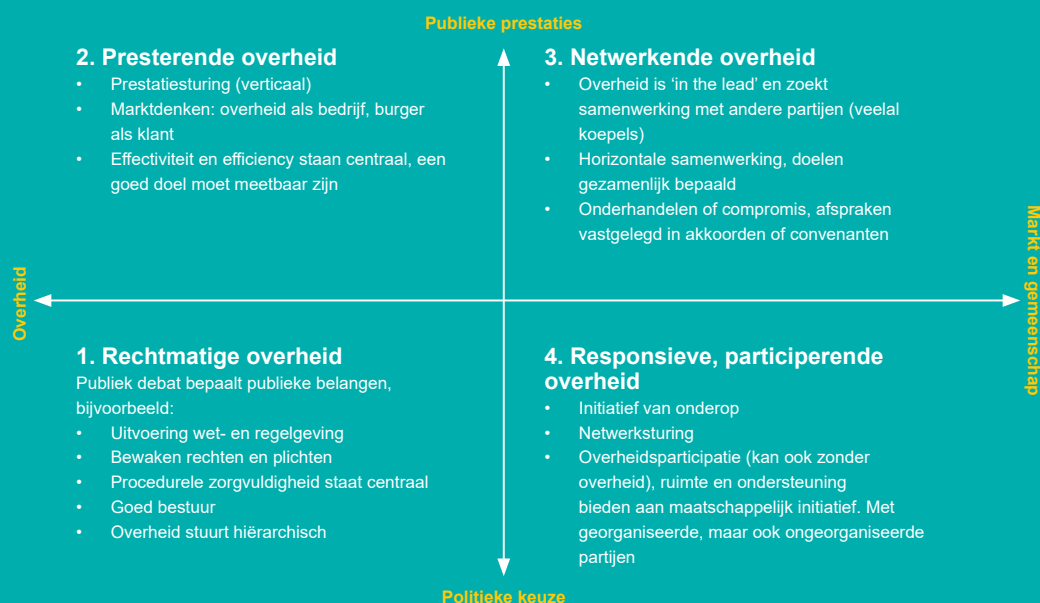
We werken met veel partijen samen. Er zijn veel partners en ondernemers werkzaam in of betrokken bij het sociaal domein, ieder vanuit een eigen verantwoordelijkheid en perspectief. Wij onderhouden uiteenlopende relaties met deze partners, waarbij onze invloed groter is als we opdrachtgever of subsidieverstrekker zijn. De gemeente stelt de randvoorwaarden om samen de gewenste beweging te bewerkstelligen. Samen met onze partners en ondernemers werken we aan de ontwikkelopgaven om daadwerkelijk het verschil te maken. Het vinden van een gezamenlijk perspectief is vaak de katalysator voor samenwerking. Werken aan een gedeelde opgave met respect voor ieders rol en verantwoordelijkheid kan ons samen verdere brengen.

Een voorbeeld van deze manier van samenwerken is een goede verbinding tussen gemeente, huisartsen en jeugdartsen. Wij zijn in contact met huisartsen over de lichtere vormen van ondersteuning die er voor jongeren zijn in de basisondersteuning. Zij kunnen daar gebruik van maken zonder indicatie. Op deze manier werken we samen aan het bieden van ondersteuning dichtbij de vraag van onze inwoners, zonder al teveel te problematiseren als dat niet nodig is.

Aan de basis van samenwerking ligt de grondhouding van vertrouwen in elkaars professionaliteit en kwaliteit. Onze partners en ondernemers willen meedenken en meedoen in het versterken van de samenleving en sociale veerkracht, zodat iedereen naar vermogen mee kan doen. Wij hebben daarin de regie; een rol die als vanzelfsprekend aan ons wordt toegekend. Wanneer alle partijen zich bewust zijn van hun eigen rol en verantwoordelijkheid en daar transparant in zijn, ontstaat er ruimte voor het aangaan van strategisch partnerschap. Er is bij onze partners en ondernemers behoefte aan meer onderling contact. Dit contact is van groot belang om in ketens te kunnen samenwerken: met korte lijnen en van elkaar weten wie wat doet en wie welke opdracht heeft.

Onderstaande vier rollen van de overheid bestaan naast elkaar. Het stellen van regels en het handhaven van de wet zijn de kerntaken van de gemeente. Net zoals de gemeente de besteding van publiek geld en de hiervoor geleverde prestaties moet blijven verantwoorden. Naast deze twee klassieke overheidsrollen komen hier de relatief nieuwe perspectieven van de netwerkende en participerende overheid bij. De kunst is nu om te schakelen tussen deze verschillende rollen. Om dit te kunnen doen, moeten we leren herkennen welke vorm het beste past bij welke situatie.

Rollen van de overheid in de samenwerking met de energieke samenleving:

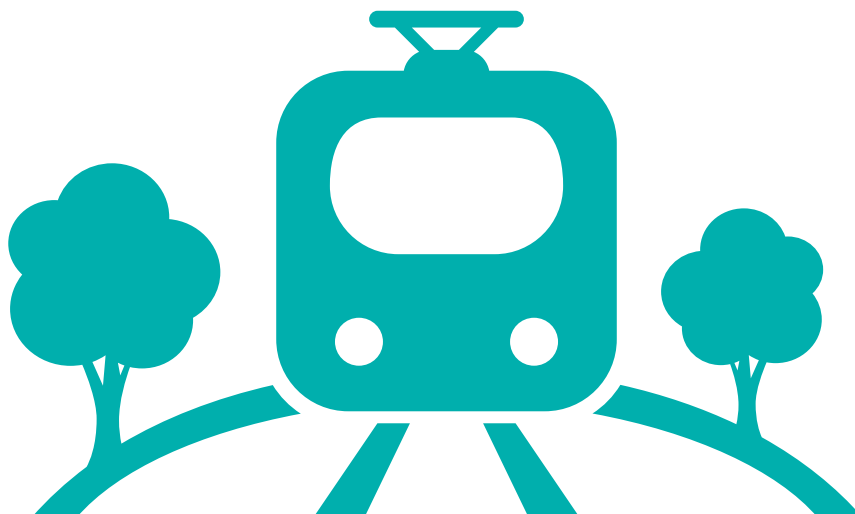

Regionale samenwerking

We participeren in de regio in verschillende overleggen. Denk aan de arbeidsmarktregio, de RMC-regio, de overleggen specifiek voor Jeugd of sociaal domein-brede overleggen, preventie-overleggen voor meer gezonde jaren, het NPG-programma en de VGG voor onze landelijke lobby.

We hechten veel waarde aan deze regionale infrastructuur. De regio biedt voor bovengenoemde onderwerpen de juiste schaalgrootte om maatschappelijke issues op te pakken. Om lokaal het succes te kunnen maken is regionaal werken nodig, door samen te werken met andere gemeenten of met de provincie. Via netwerkorganisatie kunnen we meer impact maken, extra gelden (subsidies) ophalen en van elkaar leren in lerende netwerken.

Het huidige kabinet deelt een steeds grotere rol toe aan de regio als het gaat om de verdeling van landelijk geld, zoals voor de preventiecoalities. Het is ook vanuit financieel oogpunt van belang om aan te sluiten bij de regionale ontwikkelingen en dat vanuit een zelfbewuste houding te doen.

In de volgende paragrafen werken we de strategische doelen meer veerkracht | meer preventie | meer maatwerk | meer innovatie uit in WAT we gaan doen. Dit kunnen al bestaande initiatieven zijn, maar we focussen ons vooral op nieuw beleid of projecten voor de komende jaren. En dat doen we bij voorkeur gemeentebreed, zodat we een goede verbinding en samenhang creëren met wonen, leefbaarheid, de inrichting van de openbare ruimte en het voorzieningenniveau in onze dorpen.

3. Meer veerkracht

1. Faciliteren inwonersinitiatieven

We willen partner en aanjager zijn, die maatschappelijke opgaven op een vernieuwende en ondernemende manier oppakken. Daarvoor faciliteren we bewonersinitiatieven die de gemeenschapszin versterken. Zo stimuleren we samenwerking van inwoners en organisaties die zich actief inzetten voor de samenleving. We zetten daarbij de inwoner centraal. Wat zijn de wensen van onze inwoners?

We starten een netwerk versterken sociale veerkracht. In dit netwerk bundelen we de initiatieven die bijdragen aan ontmoeting en versterken we sociale veerkracht. De bedoeling van het netwerk is om van elkaar te leren, geen dingen dubbel te doen en versplintering te voorkomen.

Voor sociale inwonersinitiatieven stellen we middelen beschikbaar in een innovatiebudget. Met dit innovatiebudget stimuleren we initiatieven die een toegevoegde waarde hebben voor onze leefbaarheid en sociaal domein. We zorgen er zo voor dat iedereen die dat wil mee kan doen.

We zien liever dat initiatieven van bewoners, organisaties en bedrijven komen dan van de overheid. Dat wat van onderop komt, heeft vaak de beste kans op blijvend succes. Bij deze initiatieven kan de overheid faciliteren. Dat helpt ons bovendien om onze taken beheersbaar te houden. Maar niet overal en bij iedereen is er de mogelijkheid, energie, wil en organisatiekracht om met initiatieven te komen. Daar waar er wél een noodzaak is tot initiatief, maar deze niet genomen kan worden, helpt de gemeente.

2. Toegankelijke gemeente

Om te zorgen dat onze inwoners de weg goed weten te vinden, zetten we een doorlopende voorlichtingscampagne op. Door deze campagne weten inwoners waar ze terecht kunnen met vragen en problemen, maar zijn ze ook op de hoogte van initiatieven en activiteiten in de buurt, waar ze elkaar kunnen ontmoeten, zoals de thuishuizen of de bibliotheken. We gaan in gesprek met de Adviesraad Het Hogeland over de ideeën die zij hebben over hoe onze inwoners te bereiken.

In onze communicatie werken we samen met de bibliotheken als belangrijke knooppunten voor kennis en contact. Ook de taalhuizen, woningcorporaties, huurdersorganisaties, energiecoaches en seniorenvoorlichters spelen een rol. Via het online platform www.stemvanonshogeland.nl kunnen inwoners ideeën, ervaringen en verhalen aandragen over de inhoud van de campagne. Waarover en hoe willen inwoners geïnformeerd worden? Met welke verhalen kunnen we elkaar inspireren?

3. Versterken voorliggend veld

Het voorliggend veld omvat alle voorzieningen waar geen indicatie voor nodig is. Dit kan gaan om algemeen toegankelijke professionele ondersteuning of algemeen toegankelijke informele ondersteuning zijn. Met informele ondersteuning bedoelen we steun waarvoor niet wordt betaald als dienst. Het gaat dan om ondersteuning door familie, vrienden, burens of vrijwilligers.

We willen toe naar een effectief voorliggend veld, waarbij de nadruk in de ondersteuning ligt op preventie en activering. Het is van belang dat de ondersteuning meer in samenhang wordt gezien, ook in relatie tot leefbaarheid. Dit betekent dat we onze rol als opdrachtgever richting partners anders en meer integraal willen invullen. Daarnaast willen we investeren in onze dorpen om ontmoeting mogelijk te maken en de kracht van de organisaties en initiatieven in de dorpen te stimuleren en beter te benutten.

Ook gaan we onderzoeken of het voorliggend veld een dekkend aanbod biedt, dat aansluit op de vraag van inwoners en ook op die van onze partners, zodat afschalen mogelijk wordt. Dus is er voldoende aanbod, maar doen we geen dingen dubbel. Waar we toch nog hiaten zien, kunnen we daar samen een passende oplossing voor zoeken.

4. Vrijwilligers actief

Inwoners die zich vrijwillig inzetten voor de samenleving versterken de sociale veerkracht en helpen ons signalen te herkennen en op te pakken. Daarnaast bieden ze ons vaak nieuwe, creatieve ideeën die wij kunnen ondersteunen. Vrijwilligers zijn laagdrempelig benaderbaar en toegankelijk voor onze inwoners, zeker als er sprake is van schaamte bij inwoners die in armoede leven. Vrijwilligers spelen een belangrijke rol in de ondersteuning van onze inwoners, zodat zij beter kunnen meedoen.

We vinden het belangrijk dat familie, vrienden en burens helpen waar dat kan, eventueel met ondersteuning van professionals in het voorliggend veld of door de sociaal werkers van het welzijnswerk.

Een goede verbinding tussen deze informele en meer formele vormen van zorg is nodig, want zo kunnen we snel doen wat nodig is: van lichte naar zwaardere ondersteuning, maar ook andersom. We doen zo een groot beroep op mantelzorgers en vrijwilligers en daar mag ook iets tegenover staan. Dat wij dit mogelijk maken zonder al te veel gedoe over geld of regels.

We zien ook uitdagingen. Het verenigingsleven staat onder druk door een tekort aan vrijwilligers. Dit zorgt voor een toenemende druk op onze mantelzorgers en vrijwilligers. Daarom gaan we in gesprek met mantelzorgers, vrijwilligers en hun organisaties hoe we het beste kunnen omgaan met deze ontwikkelingen. Wat is er nodig? Waar en hoe kunnen we vrijwilligers vinden en binden? Hoe kunnen we vrijwilligers ondersteunen?

Met de opbrengsten van deze gesprekken gaan we vervolgens verder aan de slag.

5. Ontwikkelen via leren en werken

Om goed mee te kunnen doen in de samenleving zijn werk en inkomen een belangrijke voorwaarde. Ze zorgen voor meer veerkracht bij inwoners om problemen zelfstandig op te lossen. Werkplein Ability biedt ondersteuning aan mensen die dat zelf (tijdelijk) niet kunnen. Werkplein Ability wordt in 7 jaar getransformeerd van werkbedrijf naar sociaal ontwikkelbedrijf. Dit betekent dat de focus gaat verschuiven van het maken van producten naar het ontwikkelen van mensen. Werkplein Ability wordt een laagdrempelige voorziening voor alle inwoners die zich willen ontwikkelen via leren en werken. Coaching en begeleiding van inwoners vormt een belangrijk bestanddeel van onze dienstverlening.

Vakland Het Hogeland is een initiatief op het gebied van leren en ontwikkelen. Het is een samenwerkingsverband tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven. Vakland Het Hogeland brengt diverse initiatieven bij elkaar en stimuleert een leven lang leren door te doen, met Het Hogeland als klaslokaal.

We hebben meer aandacht voor inwoners die door allerlei omstandigheden niet regulier kunnen werken, maar dit met de juiste begeleiding in een aangepaste werkomgeving misschien wel zouden kunnen. De mogelijkheden van de inwoner zijn leidend voor participatie of werk en niet het soort uitkering of indicatie. Het moet dus gemakkelijker worden om te

schakelen tussen de verschillende voorzieningen van afspraakbanen, beschut werk en dagbesteding. Interessant is de overstap van dagbesteding (Wmo-indicatie) naar beschut werk (gesubsidieerde arbeid). Een inwoner met beschut werk heeft een dienstverband en een eigen inkomen en dat heeft een positieve weerslag op zelfvertrouwen en zelfredzaamheid.

6. Vitale dorpen

Het eigen netwerk, de aanwezigheid van voorzieningen en de kwaliteit van de leefomgeving bepalen de vitaliteit van een dorp. De **opgaven van de woonvisie en de omgevingsvisie** hebben een positief effect op meer veerkracht. Kern is dat we dorpen hebben waar wonen en leefbaarheid goed geregeld zijn. Ons doel is dat iedereen zich thuis voelt en mee kan doen, ongeacht leeftijd, achtergrond of beperking.

We zien een sterke groei van de vraag⁴ naar wonen met zorg. We willen ruimte geven aan **wooninitiatieven wonen met zorg** die iets toevoegen aan het bestaande aanbod en een kwalitatieve bijdrage leveren binnen de schaal die haalbaar is in onze gemeente.

We gaan voor een goede spreiding over onze dorpen om een opeenhoping van wonen met zorg tegen te gaan. Van een goede spreiding is sprake als er in een verzorgingsgebied een goede balans tussen vraag en aanbod van dagbesteding en wonen met zorg is.

Het onderdeel van wonen met zorg van de woonvisie werken we verder uit. Daarbij hoort ook het nog te ontwikkelen beleidsuitgangspunt over wat we een inwoner bieden, die dakloos dreigt te raken of die niet meer zelfstandig thuis kan blijven wonen. Willen we deze inwoners aan ons binden met bijvoorbeeld een tussentijdse, tijdelijke voorziening of verhuizen deze inwoners naar een gemeente die wel een passende voorziening biedt?

Veel inwoners met een zorgvraag willen zo lang mogelijk in hun dorp blijven wonen, in hun vertrouwde omgeving en dichtbij hun eigen netwerk. Door toenemende vergrijzing zal door de (beperkte) mogelijkheden voor nieuwbouw veel ouderen in hun eigen huis blijven wonen. Deels is dit noodzaak, vaak ook de eigen wens. Hoe dan ook: woningaanpassing is in toenemende mate belangrijk. **Woningaanpassingen** zijn zoveel mogelijk de eigen verantwoordelijkheid, al dan niet samen met de woningcorporaties. Hier stemmen wij ons beleid op af.

Dorpen in balans

Wonen is belangrijk voor de sociale cohesie, het sociale gevoel en de bestaanszekerheid van onze inwoners.

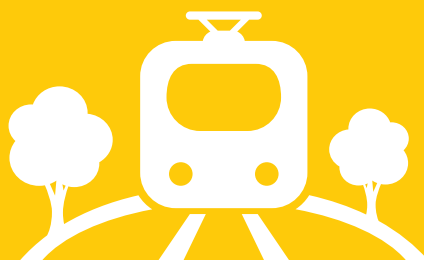
We willen meer aan de voorkant regelen en zien tegelijkertijd dat door vergrijzing en het wegtrekken van jongeren ook voorzieningen wegvallen. De vraag is hoe sterk het voorliggende veld kan zijn als dat voorliggend veld, bijvoorbeeld een sportvereniging of theaterclub, er niet meer is of te weinig leden heeft om te kunnen blijven voortbestaan. Of de ouder wordende mantelzorger die op een gegeven moment misschien ook zelf hulp nodig heeft.

In de woonvisie is de ambitie opgenomen dat onze dorpen aantrekkelijk blijven, dat mensen zich er thuis voelen en verbonden zijn met elkaar. Dorpen waar iedereen mee kan doen en elkaar kan helpen (inclusieve samenleving). Dat vraagt om meer dan alleen goede woningen; van belang zijn ook omgeving, bereikbaarheid, werk, veiligheid, sociale voorzieningen en samen werken aan sociale veerkracht.

We zorgen voor een woningvoorraad die verschillende groepen inwoners een thuis biedt en werken aan een prettige, veilige fysieke woonomgeving, die uitnodigt om deel te nemen aan het dorpsleven. Daarmee verbinden we zoveel mogelijk inwoners, wat weer bijdraagt aan draagvlak voor voorzieningen en maatschappelijke verbanden.

4) Sterke groei van de vraag doet zich voor onder ouderen en inwoners met een fysieke en/of psychische kwetsbaarheid

4. Meer preventie

- Vroeg erbij
- Laagdrempelige voorzieningen
- Armoede en schulden
- Jongeren met perspectief
- Gezond en mobiel leven
- Vitaal oud worden

1. Vroeg erbij zijn

Voor het vroegtijdig herkennen van signalen is het van belang dat inwoners en professionals weten waar ze terecht kunnen als ze zich zorgen maken over iemand. Leerkrachten, familie en burens, wijkagenten, woonconsulenten, huisartsen, werkgevers, opleiders en sporttrainers kunnen problemen soms al vroeg zien. Dit kan bijvoorbeeld gaan over schulden, schoolverzuim, huiselijk geweld, mentale weerbaarheid of opvoedingsproblemen. Het is belangrijk dat zij het gesprek met betrokkene kunnen voeren. En dat zij weten waar zij eventueel met deze signalen terecht kunnen.

Daarom maken we afspraken over melding van signalen en stellen we informatie beschikbaar over het aanbod. We gaan het gesprek aan over de mogelijkheden om vroegtijdig signalen te herkennen, wat nodig is om het gesprek daarover aan te gaan en hoe daar opvolging aan te geven. We gaan ook de bestaande afspraken met elkaar evalueren: werkt het zoals we het ooit bedoeld hebben of kunnen we de samenwerking verder versterken met elkaar?

2. Laagdrempelige voorzieningen

We investeren in **laagdrempelige voorzieningen**. Dit zijn fysieke plekken waar je binnen kunt lopen voor een kopje koffie en een praatje, zoals de thuishamers, dorpshuizen of jeugdsozen. Professionals in deze voorzieningen hebben een rol in vroegsignalering en preventie. Door er op tijd bij te zijn kan een beroep op duurdere ondersteuning worden voorkomen. Inwoners kunnen vaak weer zelfstandig verder met een goed advies, een training of activiteit of een goede doorverwijzing. En willen zich misschien op hun beurt weer inzetten voor anderen of de buurt.

Samen met welzijnswerk maken we een top drie van aanbod, waar nu nog een indicatie voor nodig is, en dat we kunnen vervangen door een algemeen aanbod. Denk hierbij aan een combinatie van dagbesteding met een algemene voorziening voor ouderen met lichte dementie, of een herstelacademie voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Inzet van ervaringsdeskundigen in de laagdrempelige voorzieningen is daarbij een van de uitgangspunten. Ervaringsdeskundigen zijn bij uitstek de dragers van preventie.

Taalhuizen

Geletterdheid is een voorwaarde om zelfredzaam te kunnen zijn of om mee te kunnen doen. Problemen met lezen, schrijven of digitale vaardigheden hebben hun weerslag op het gezin, hun financiële positie, kunnen meedoen en gezondheid. Zo vergroot een goede lees- en schrijfvaardigheid het perspectief op werk. De aanpak van laaggeletterdheid is daarom een integraal onderdeel van de beleidsterreinen in het sociaal domein

We hebben vier taalhuizen in onze gemeente. Dit is een algemene laagdrempelige voorziening in de bibliotheken. We werken samen met onder andere Biblionet, Werkplein Ability, Humanitas en Centrum Vrijwilligerswerk Het Hogeland.

Het doel van de taalhuizen is om mensen die laaggeletterd zijn te ondersteunen en ze een persoonlijk educatieaanbod te doen waarmee ze hun basisvaardigheden kunnen verbeteren. Vanuit de taalhuizen werken we vraaggericht en sluiten we aan bij de vraag van de inwoner. We bieden ondersteuning op maat.

3. Armoede en schulden

Wij bieden ondersteuning met de inzet van minimaregelingen aan mensen die moeten rondkomen van een laag inkomen. Het doel is om mensen te behoeden voor armoede, zodat zij kunnen participeren in de samenleving. We verlenen subsidies aan verschillende maatschappelijke organisaties zoals de Voedselbank, Stichting Leergeld en Humanitas om ervoor te zorgen dat inwoners, die in armoede leven, toch mee kunnen doen. Deze organisaties hebben een groot netwerk binnen onze gemeente, werken integraal samen en maken gebruik van vrijwilligers.

We voeren samen met de corporaties de voorzieningenwijzer in, een praktische applicatie voor het gebruik van financiële regelingen in onze gemeente. Dit sluit aan bij de wens van onze woningcorporaties om dit op te nemen in de prestatieafspraken.

Daarnaast bieden wij ook schuldhelpverlening aan mensen die problemen hebben door schulden. Het belang van een goede schuldhelpverlening is groot in deze tijd waarin mensen financieel kwetsbaar zijn door afnemende koopkracht en stijgende energiekosten. Financiële problemen en problematische schulden zijn een belemmering voor maatschappelijke participatie en hebben nadelige gevolgen voor gezondheid, werk en sociale contacten. Niet alleen het oplossen van bestaande schulden, maar ook het voorkomen en vroegtijdig signaleren van schulden zijn belangrijk. De komende jaren zal daarom meer worden ingezet op preventie en vroegsignalering. Wij zijn gestart met het Project Vroegsignalering om dit goed te regelen.

We gaan meedoen aan het regionale project Kansen voor Kinderen om een groot aantal gezinnen uit onze gemeente structureel uit armoede te halen. Dat gebeurt met een innovatieve, integrale aanpak van de doorbraakmethode.

Door een integrale beleidsevaluatie van alle regelingen weten we welke doelgroepen we bereiken en meten we de effecten van dit bereik op het meedoen en het vergroten van zelfredzaamheid.

4. Jongeren met perspectief

We willen onze jongeren optimaal voorbereiden op een zelfstandig bestaan. Daarvoor is een integrale aanpak met onderwijs, veiligheid, vrije tijd, werk & inkomen en wonen nodig. Deze samenwerking willen we de komende jaren verder uitbouwen om daarmee de verbinding tussen de Jeugdwet en andere domeinen van het jeugdbeleid te versterken.

Het gaat hierbij om de samenhang en verbinding tussen projecten als Kansrijke Start (de eerste 1000 dagen van een kind), het aanbod voor jongeren en ouders in de basisondersteuning, het voorkomen van onderwijsachterstanden, het voorkomen van schooluitval, de verbinding passend onderwijs met jeugdzorg, de aanpak jeugdwerkloosheid, het jeugd- en jongerenwerk en de huisvesting voor jongeren (met mogelijkheid zich als woningzoekende vanaf 17 jaar in te schrijven).

Voor het vergroten van de kansengelijkheid in het onderwijs hebben we extra middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en uit het NPG. Daarmee kunnen we onderwijsachterstanden inlopen en meedoen met het project **Tijd voor toekomst**, een verrijkte schooldag om kansengelijkheid te vergroten. Om schooluitval te voorkomen werken we volgens de Ondersteuningsroutes Voortgezet onderwijs en Primair Onderwijs. Daarnaast werken we aan een goede verbinding tussen jeugdhulp en onderwijs door samen met het onderwijs en de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs uitvoering te geven aan de gezamenlijke Werkagenda subregio Noord. Deze ambitie is ook opgenomen in het ondersteuningsplan van de samenwerkingsverbanden. De concrete thema's voor de samenwerking zijn opgenomen in de werkagenda.

Onze speciale aandacht krijgen jongeren die we jeugdhulpverlening bieden en 18 jaar worden. Voor een soepele overgang van 18- naar 18+ laten we deze jongeren pas los als de 'big five' van leefgebieden geregeld is (support, wonen, school en werk, inkomen & schulden, welzijn & gezondheid). We werken daarom relatiegericht met jongeren en we sturen op het maken van toekomstplannen.

5. Gezond en mobiel leven

We gaan voor meer gezonde jaren voor onze inwoners. Gezonde mensen zijn gelukkiger, leven langer, doen meer mee en maken minder gebruik van voorzieningen. Positieve gezondheid vormt in onze aanpak de rode draad. Positieve gezondheid is een benadering die niet de ziekte, maar een betekenisvol leven van mensen centraal stelt. De nadruk ligt op de veerkracht, eigen regie en het aanpassingsvermogen van inwoners en niet op beperkingen of ziekte.

We integreren beweging en voeding in de fysiek leefomgeving. Het helpt wanneer de leefomgeving uitnodigt tot beweging of als er minder verleidingen zijn om ongezond te eten.

Er is geen gezondheid zonder mentale gezondheid. Mensen die mentaal gezond zijn zorgen in het algemeen beter voor zichzelf en voor elkaar. Voor jongeren hebben we de inzet van OJG in de huisartsenpraktijken en het schoolmaatschappelijk werk om psychosociale problematiek vroeg te signaleren en op te pakken. Een preventie en interventie team (PIT) helpt schooluitval te voorkomen. Met een herstelacademie willen we inwoners met een psychische kwetsbaarheid steunen. Voor iedereen zorgt een goede mentale gezondheid voor meer kwaliteit van leven en een langere levensverwachting.

6. Vitaal oud worden

We willen bereiken dat inwoners actief en vitaal blijven, zich minder eenzaam voelen en in een veilige omgeving kunnen wonen met passende voorzieningen. We willen inwoners die mantelzorger zijn of zich vrijwillig inzetten daarin ondersteunen, onder meer door ontmoeting en tijdelijke respijtzorg⁵ en met een training of cursus om vitaal te blijven.

Wij willen dat onze inwoners prettig oud kunnen worden en zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. Daarvoor gaan we een **actieprogramma Het Hogeland als vriendelijke gemeente voor ouderen** starten. Dit past bij het programma G'oud dat woningcorporatie Woonzorg Nederland inzet in onze gemeente. G'oud is gebaseerd op vijf pijlers: 1) ontmoeten, 2) persoonlijk contact, 3) functies voor de buurt, 4) veilig & toegankelijk en 5) nabij naast en/of gelijkgestemden wonen. Het doel is om vereenzaming zoveel mogelijk te voorkomen en inwoners uit te nodigen tot ontmoeting..

Aanvullend kunnen we binnen het actieprogramma denken aan het vergroten van bewustwording over langer zelfstandig wonen. Thema's als bevordering zelfredzaamheid, tijdig zelf maatregelen in huis nemen, verminderen eenzaamheid, langer vitaal en mobiel blijven en valpreventie komen aan bod. We starten met Herstelgerichte Hulp, een project om inwoners weer zelfredzaam te maken door ze gericht te trainen. Daardoor zijn geen (of pas later) hulp bij het huishouden of hulpmiddelen nodig van de gemeente.

---

⁵) Als mantelzorger zorg je intensief voor een ander. Dan kan het prettig zijn wanneer je tijdelijk de zorg kunt overdragen. Het tijdelijk overdragen van zorg heet respijtzorg.

Positieve gezondheid

We omarmen het concept van positieve gezondheid. Gezondheid is niet meer het domein van de zorg, maar van ons allemaal. Het gaat om het vermogen om met veranderende omstandigheden om te gaan. Gezondheid wordt niet meer gezien als de af- of aanwezigheid van ziekte, maar als het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan en zoveel mogelijk de eigen regie te voeren.

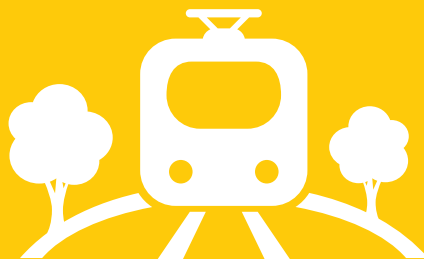
We zien zes dimensies van gezondheid: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, sociaal maatschappelijk participeren, kwaliteit van leven en het dagelijks functioneren. De inwoner staat centraal, het menselijk potentieel wordt benadrukt en we kijken breder naar wat mensen nodig hebben om mee te kunnen doen. Positieve gezondheid kan handvatten geven om mensen te bieden wat ze nodig hebben. Mensenwerk Hogeland integreert positieve gezondheid al in de gesprekken die ze met onze inwoners hebben.

Ook binnen het lokaal preventieakkoord, gericht op roken, alcohol en overgewicht, het uitvoeringsplan sport en bewegen en de leefstijlinterventies passen we het concept van positieve gezondheid toe.

We onderzoeken nog met de taalhuizen en onze inwoners of het nodig is specifieke aandacht te hebben voor de gezondheidsvaardigheden van inwoners die laaggeletterd zijn.

5. Meer maatwerk

- Eén integrale toegang
- Eén gezin, één plan, één regisseur, één budget
- Inwoner centraal in eigen leefwereld
- Maatwerk

1. Eén integrale toegang

We willen dat inwoners eigen oplossingen vinden, al dan niet met het voorliggend veld. Inwoners hebben daarvoor toegang nodig tot informatiebronnen en initiatieven in de buurt, de wijk, de dorpen en de gemeente, om zo aansluiting te kunnen vinden op eigen of sociale netwerken. Belangrijk is ook dat inwoners goed weten waar ze met welke vragen terecht kunnen. Dit doen we met de al eerder omschreven voorlichtingscampagne. Ook onze gemeentelijke **website** moet daarop aangepast worden en we kunnen van onze **sociale kaart** een publieksversie maken die toegankelijk is voor onze inwoners.

Nieuwe meldingen voor het Sociaal Domein die bij de gemeente binnenkomen worden door het KCC naar één centraal punt doorgeleid: het Sociaal Loket. Daar gebeurt een eerste screening waarbij gekeken wordt wat de inwoner zelf kan oplossen, met vrijwilligers of met kortdurende, lichte ondersteuning vanuit welzijn of de basisondersteuning. Dit is ondersteuning waarvoor geen indicatie nodig is. We werken daarvoor samen met Mensenwerk Hogeland, GGD, OJG, VNN, Homestart, Team050, MEE Noord, GKB/VKB en Humanitas.

We zetten in deze fase ook in op het versterken van de eigen kracht van inwoners, waar verschillende methodieken voor zijn. Inwoners kunnen bijvoorbeeld met een Eigen Kracht-Conferentie⁶ een plan maken om hun problemen op te lossen. Daarvoor zijn als achtervang professionals beschikbaar. Een ander voorbeeld specifiek voor jeugdhulpverlening is de JIM: Jouw Ingebrachte Mentor. De JIM is een familielid, vriend of bekende van de jongere en is de vertrouwenspersoon voor de jongere. In die rol treedt hij op als vertegenwoordiger richting de ouder(s) en professionals.

Wanneer in het voorliggend veld geen oplossing wordt gevonden, doet het Integraal Sociaal Team nader onderzoek. Dit kan leiden tot een enkelvoudige oplossing, bijvoorbeeld het verstrekken van een traplift. Bij een meer complexe situatie of wanneer er veel speelt is een integrale aanpak aan de orde. Om het sociaal team zit een schil van andere professionals die we betrekken als dat nodig is, ook voor advies.

6) Een Eigen Kracht-conferentie is een bijeenkomst waarbij je samen met familie en bekenden een plan voor de toekomst maakt.

Kwaliteitskader

Het sociaal team werkt volgens het kwaliteitskader “Werken aan veiligheid voor lokale teams en gemeenten”. Dit kwaliteitskader heeft als doel gemeenten te ondersteunen in het inrichten en versterken van hun sociale teams zodat deze kindermishandeling en huiselijk geweld eerder en beter in beeld krijgen en het geweld kunnen stoppen en duurzaam kunnen oplossen. Daarnaast werken de teams eerst samen aan de directe veiligheid en daarna aan een stabiele veiligheid gericht op herstel. Hierbij dient de veiligheid van de kinderen actief geïnventariseerd en bewaakt te worden, door direct in gesprek met kinderen en andere gezinsleden te gaan.

Alle bestaande kwaliteitskaders binnen het sociaal domein zijn maatgevend voor de samenwerking die het integraal sociaal team heeft met de aanbieders van ondersteuning. De kwaliteit van de geboden ondersteuning wordt op casusniveau door het sociaal team bewaakt. Contractmanagement stuurt op tactisch en strategisch niveau op de te behalen resultaten, bijvoorbeeld op passend indiceren, of dat er goede afspraken worden gemaakt met andere verwijzers.

2. Eén gezin, één plan, één regisseur, één budget

De Integrale Sociale Teams stellen we samen uit professionals met verschillende kwaliteiten. Zij werken vanuit een integrale, systeemgerichte aanpak: één gezin, één plan, één regisseur, één budget.

We stellen de inwoner vragen op verschillende leefgebieden: wonen, financiën, sociale relaties, veiligheid, werk en activiteiten, fysieke gezondheid, psychische gezondheid en zingeving. Dit leidt tot één integraal plan. De regisseur voert de regie op de uitvoering van het integraal plan. Hulpverleners zijn zo onderling beter op de hoogte van wat er gebeurt. De regiefunctie ligt waar mogelijk bij de betrokkene, en anders bij een hulpverlener of de gemeente. Wanneer er twijfel bestaat over het effect van de regie bij de betrokkenen kan er worden opgeschaald naar het sociaal team. Eén budget is nodig voor het daadwerkelijk realiseren van een integrale aanpak bij situaties waar meerdere problemen spelen.

Expertteam

Dit is een team van jobcoaches, een gespecialiseerde werkcoach en een arbeidsdeskundige die werkzoekenden met een beperking intensief begeleiden, maatwerk bieden (omgekeerde toets en vanuit eigen kracht) en integraal werken met Jeugd & Wmo, werkgevers en het netwerk rondom de inwoner.

Het doel is om deze groep werkzoekenden met succes te laten participeren door succesvol te zijn met werk of scholing. Deze groep doet, als zij in de problemen komen, een groot beroep doet op andere vormen van ondersteuning, zoals dagbesteding, ambulante begeleiding, begeleid of beschermd wonen en schuldhulpverlening.

Door in te zetten op het succesvol participeren van deze inwoners neemt het beroep op geïndiceerde ondersteuning nu en in de toekomst af.

3. Inwoner centraal in eigen leefwereld

Voor een integrale aanpak vanuit de leefwereld van onze inwoners is het essentieel dat de inwoners zelf de regie houden, samen met hun omgeving: het sociaal netwerk van familie, vrienden en burens. Voor het opstellen van een plan is de vraag van de inwoner leidend.

De Integrale Sociale Teams kunnen daarbij ook onze partners in de directe leefomgeving van de inwoners betrekken. Daarvoor is het nodig elkaar te kennen, dus dat we met onze Integrale Sociale Teams in de haarkvaten van de dorpen en kernen zitten en nauwe banden hebben met onze partners daar.

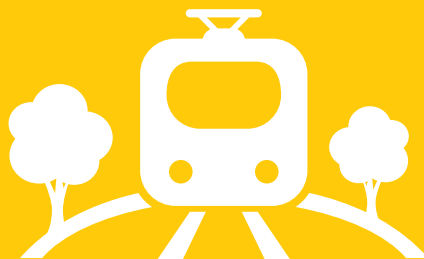
Om van elkaar te weten waar iedereen mee bezig is, welke kennis en expertise er is en welke resultaten worden geboekt, organiseren we meerdere keren per jaar een ontmoeting. Daar kan informatie uitgewisseld worden, maar ook aandacht zijn voor vragen als hoe professionals in hun vak staan en wat zij daarin tegen komen. Dit draagt bij aan het onderling vertrouwen in elkaars expertise en professionaliteit. Deze ontmoeting is voor zowel interne als externe professionals. Zo vormen we met elkaar een lerend netwerk om elkaar te inspireren en om met elkaar te innoveren.

4. Maatwerk

We bieden altijd maatwerk, passend bij wat de inwoner nodig heeft. Dit maatwerk vergt soms dat we ontschot en dwars door wet- en regelgeving heen werken voor een onconventionele oplossing of om toekomstige maatschappelijke kosten te voorkomen. Omdat we geen willekeur willen en dus moeten kunnen motiveren waarom we dit doen, is er ruimte nodig voor onze medewerkers. Dit gaat methodisch verder dan lef hebben of vertrouwen geven. Dat doen we met de omgekeerde toets en de doorbraakmethode. Zo kan een afgewogen beslissing worden genomen, zonder willekeur of precedentwerking.

Wat we ons wel moeten realiseren is dat er een spanning kan ontstaan tussen doelmatigheid en rechtmatigheid. Volgen we bij twijfel de wet of nemen we een bij de situatie passende beslissing? We gaan onze medewerkers hierop scholen en creëren in onze begroting, budgetten, aansturing en systemen ruimte om daadwerkelijk maatwerk te kunnen bieden.

6. Meer innovatie

- **Techniek in de zorg**
- **Betere dienstverlening**
- **Minder regels en bureaucratie**
- **Aantrekkelijke en inclusieve gemeente**

1. Techniek in de zorg

We hebben innovatie nodig om voorbereid te zijn op ontwikkelingen in de samenleving, zoals vergrijzing en toenemende personeelstekorten.

In een groot geografisch gebied als Het Hogeland zijn professionals veel reistijd kwijt voor ambulante ondersteuning. Het realiseren van meer dependances van zorgaanbieders in de dorpen is door de kleine massa niet realistisch. We ontwikkelen een manier om de gebiedsgerichte samenwerking tussen aanbieders van ambulante ondersteuning te stimuleren.

Via inkoop hebben we de mogelijkheid geboden om een deel van de begeleiding, te weten maximaal de helft bij basisbegeleiding, ook digitaal te doen. We hebben daarmee positieve ervaring opgedaan tijdens corona. Het meer gebiedsgericht en lokaal werken verkleint de reisbewegingen naar dagbesteding en zorgt voor meer verbinding met de omgeving.

Voor de technologische innovatie gaan we meer jongeren betrekken. We starten samen met het onderwijs een **innovatieplatform** om te onderzoeken welke technologische innovatie beschikbaar is en welke vaardigheden inwoners moeten hebben om hier gebruik van te maken.

We denken hierbij bijvoorbeeld aan de ontwikkeling van eHealth. EHealth gaat over de inzet van digitale middelen in de zorg om bijvoorbeeld het langer thuis wonen mogelijk te maken met zelfhulpmodules, videobellen of sensoren in de woning, die in verbinding staan met een naaste of de aanbieder.

2. Betere dienstverlening

De Inwoner centraal betekent ook dat we in onze processen kijken wat nodig is om (de vraag van) de inwoner centraal te stellen. En inwoners zelf bevragen op wat er beter kan. Vindt de inwoner dat hij geholpen is met onze diensten? Is hij beter in staat om weer mee te doen? Of zou het anders of beter kunnen? Dat kunnen we rechtstreeks uitvragen of middels een cliëntervaringsonderzoek of door het continu meten van de kwaliteit van onze dienstverlening. Bij continu meten nemen we na een aantal weken contact op met de inwoner om te vragen of de oplossing passend is en bijdraagt aan meer zelfredzaamheid.

Voor een betere toegankelijkheid en dienstverlening richten we een digitaal loket in. Als pilot worden de aanvraagprocessen voor de bijzondere bijstand en de minimaregelingen gedigitaliseerd. Innovatief zou zijn om onze inwoners ook een app of chatfunctie te bieden om met ons in contact te komen.

Om onze ondersteuning vanuit het voorliggend veld dichtbij de inwoners te organiseren, komen er gesprekken in de dorpshuizen of ontwikkelen we apps voor

snel contact. Hiermee willen we eerder signalen opvangen. Daarachter organiseren we een goede ketensamenwerking met de professionals die al in de buurt werken. Op deze manier zetten we ook het sociaal werk meer laagdrempelig in.

3. Minder regels en bureaucratie

Een scala aan eigen initiatieven draagt in Het Hogeland bij aan meer sociale cohesie en het versterken van veerkracht en leefbaarheid. Er is echter ook veel versplintering. Hoe houden we met elkaar goed overzicht van wat er is? Hoe versterken we elkaar? En hoe zorgen we ervoor dat de initiatieven continuïteit krijgen? Innovatie is ook te ondersteuning bieden met zo weinig mogelijk regels en bureaucratie, ook financieel. We gaan hierover graag in gesprek met onze inwoners.

We willen ook met minder regels werken bij gezinnen waar veel aan de hand is, zodat we beter kunnen doen wat nodig is. Van deze aanpak kunnen we leren (case review) en doorontwikkelen naar een aanpak die wellicht ook nog eens kosteneffectief is. Dus doen, evalueren, met elkaar de tijd nemen om te leren en dat vooral samen met het gezin te doen. De vraag die centraal staat is: heeft het gezin baat gehad bij onze aanpak? Zo creëren we een lerende organisatie met elkaar. Met inzet van vernieuwende methoden kunnen we elkaar verder brengen.

4. Aantrekkelijke en inclusieve gemeente

Als een inwoner een vraag heeft dan moet het antwoord snel en gemakkelijk te vinden zijn. Daarbij dragen we uit dat het normaal is om vragen te stellen en dat wij er zijn om te ondersteunen en niet om te oordelen of mensen in vakjes te plaatsen.

Inwoners met psychische problemen durven soms geen vragen te stellen uit angst voor een stigma. Om dit weg te nemen is menselijk contact nodig, al dan niet met inzet van technologische middelen. Inwoners herkennen wel het probleem, maar weten vaak niet welke vragen ze moeten stellen. Dus alleen een app of website volstaat niet, persoonlijk contact hoort erbij.

In het keuzemenu hoe inwoners met ons in contact kunnen komen mag het beeldbellen niet langer ontbreken. En we kunnen onze inwoners erop wijzen dat vragen stellen altijd goed is. Met communicatie, bijvoorbeeld via storytelling, kunnen we ook aandacht vragen voor ontmoeting, vrijwilligerswerk doen of onder de aandacht brengen van de algemene voorzieningen.

Voorkomen vervoersarmoede

Mobiliteit is zeker in een ruraal gebied een voorziening die steeds meer onder druk komt te staan. Dit terwijl dit van groot belang is om participatie en inclusie te bevorderen. Het is dan ook van groot belang om een goed netwerk van vervoersvoorzieningen in samenhang met het openbaar vervoer op te bouwen en te onderhouden.

Het gaat hierbij niet alleen om voorzieningen als de buurtbus, de hubtaxi en het Wmo-vervoer. Het kan ook gaan om ondersteunende vormen van vervoer. We pleiten voor een integrale aanpak van vervoer voor diverse doelgroepen in samenhang met het OV te ontwikkelen. Noodzakelijk in een groot geografisch gebied, waar niet alle voorzieningen in de buurt zijn. Denk aan het ziekenhuis verderop in Scheemda.

De gemeente wil dat inwoners zelfstandig kunnen reizen. Zo vergroten we hun zelfredzaamheid. We zoeken naar slimme oplossingen voor inwoners die niet zelfstandig kunnen reizen, waarbij we vervoer van verschillende doelgroepen combineren.

Het biedt een kans om in samenhang met de OV-aanbieders van bus en trein en met particuliere initiatiefnemers een vervoerssysteem te ontwikkelen dat voorziet in een goed openbaar en publiek vervoer, op maat voor hen die begeleid of goedkoper moeten reizen vanwege beperking of inkomen.

Dit draagt bij aan een inclusieve en toegankelijke samenleving.

7. Implementatie van het beleidsplan en financiële paragraaf

Voor de implementatie van het beleidsplan zetten we in op drie sporen.

1. Organiseren van nieuw samenspel met inwoners, partners en ondernemers

Doel is het organiseren van een nieuw samenspel tussen inwoners, maatschappelijke partners en gemeente om daarmee draagvlak voor de transformatie te creëren en om de beweging van buiten naar binnen te maken. Dit nieuwe samenspel is nodig om de beoogde samenredzaamheid te kunnen realiseren. Ook hier betrekken we graag de Adviesraad Het Hogeland.

Hieronder vallen 3 deelsporen:

- a) Verbinding met bewonersinitiatieven in vitale en veerkrachtige dorpen. Voor inwonersinitiatieven stellen we middelen beschikbaar in een innovatiebudget (zie financiële paragraaf). Het innovatiebudget is bedoeld om initiatieven te stimuleren die een toegevoegde waarde hebben voor onze leefbaarheid en sociaal domein.
- b) Verbinding met maatschappelijke organisaties en partners. Van Biblionet tot woningbouwcorporaties: raakvlakken met het sociale domein zijn er te over. We onderzoeken op welke manieren er wordt samengewerkt en of een vernieuwing of uitbreiding nodig is. Dit kan variëren van het afsluiten van convenanten tot en met gezamenlijk indienen van een voorstel bij het NPG. We fixeren ons daarbij niet op een middel, maar op een gezamenlijk doel, namelijk de samenredzaamheid van Het Hogeland.
- c) Verbinding met regionale spelers. Het Hogeland is een van de grotere gemeenten in de provincie Groningen. We onderzoeken hoe wij de regionale samenwerkingsverbanden, met name met andere gemeenten, maar ook met partijen als de zorgverzekeraar Menzis, op het gebied van het sociaal domein beter kunnen benutten. Samen staan we sterker!

2. Routekaart onderweg naar een nieuw sociaal domein

We zetten in op het realiseren van de strategische doelen meer veerkracht, meer preventie, meer maatwerk en meer innovatie uit het Koersdocument. In het programma Transformatie zijn projecten geïnventariseerd, waarvan een aantal bijdraagt aan de realisatie van deze strategische doelen. Uit het beleidsplan worden daar nog nieuwe projecten aan toegevoegd.

Via een routekaart, het spoorboekje van hoe we van A naar B komen, bundelen we bestaande en nieuwe projecten, zodat we deze integraal en in samenhang kunnen uitvoeren. Deze routekaart verbinden we met het portfolio van beleid, zodat we een compleet beeld hebben van waar we aan werken en welke capaciteit dit vraagt.

De routekaart geeft voor de Transformatie sociaal domein de planning en de prioriteiten voor de komende vier jaar aan, zodat we focus houden op het gewenste resultaat: een maatwerkgericht, nuchter en solide sociaal domein.

De routekaart biedt tevens helderheid of alle ingrediënten voldoende aanwezig zijn voor het realiseren van onze strategische doelen. We organiseren het zo dat we zicht hebben op de resultaten, de investeringen die daarvoor nodig zijn en de opbrengsten. Er is een investeringsbudget (zie financiële paragraaf) nodig om de gewenste ontwikkeling te stimuleren of versterken. Investeren aan de voorkant (voorliggend veld, preventie) om besparingen aan de achterkant (uitgaven individuele voorzieningen) te realiseren. De opbrengsten komen na aftrek van deze investering ten goede aan de samenleving, voor een toekomstbestendig sociaal domein.

De routekaart wordt in samenhang met het beleidsplan ontwikkeld en vastgesteld door het college.

3. Portfoliomanagement Beleid

Het huidige beleid Sociaal Domein en Samenleving leggen we langs de meetlat Transformatie. We kijken daarmee wat wel of niet bijdraagt aan de organisatiedoelstelling om te komen tot een maatwerkgericht, nuchter en sober sociaal domein. Hierdoor kunnen we projecten en beleid beter afwegen, selecteren en prioriteren in verbinding met de strategische doelen van onze organisatie. Op deze manier kunnen we flexibel sturen op de doelen, stoppen met wat niet werkt en investeren in wat wel werkt. Het werken met het portfoliomanagement voor beleid wordt ondergebracht in een opdracht van de directie.

Financieel

Voor de implementatie van het beleidsplan zetten we een budget in van € 172.742. Dit zijn gelden die met de decembercirculaire 2021 naar onze gemeente zijn overgemaakt, te weten € 96.356 voor versterking ondersteuning wijkteams en € 76.386 als impuls voor integraal werken. Dit past in de bredere ambitie van het beleidsplan. We hebben dat bedrag opgenomen in de begroting van 2023. Via de gebruikelijke P&C-cyclus wordt dit ingezet voor de activiteiten die ook in de jaren daarop voortvloeien uit dit beleidsplan.

Het geld reserveren we voor de volgende onderdelen:

- Innovatiebudget voor inwonersinitiatieven
- Investeringsbudget voor nieuwe projecten die voortvloeien uit het beleidsplan, zoals de voorzieningenwijzer, het actieprogramma voor ouderen, een voorlichtingscampagne en versterken preventie en voorliggende voorzieningen

8. Kritische randvoorwaarden voor realiseren van het nieuwe sociaal domein

Veranderkundige opgave en leiderschap

De kern van het beleidsplan is dat we onderweg zijn naar een nieuw sociaal domein: maatwerkgericht, nuchter en solide. Voor het ontwikkelen van een toekomstbestendig en financieel houdbaar systeem hebben we drie knoppen genoemd om aan te draaien: 1) versterken voorliggend veld, 2) de afronding van de kanteling van de organisatie en 3) de aanpassing van beleid en regels. Dit betekent een organisatieontwikkeling binnen een veranderkundige opgave.

Voorwaarden voor een succesvolle verandering zijn:

- De verandering moet kloppen met de visie en het beleid.
- De verandering levert een bijdrage aan de organisatie en heeft meerwaarde voor de medewerkers.
- De verandering is voldoende blijvend en is dus de moeite waard.
- De verandering levert nieuwe inzichten op die helpen om de verandering door te voeren.
- Het is essentieel om voldoende draagvlak voor de verandering te creëren, door medewerkers te verbinden aan de veranderingen en een plek te geven in de verdere uitwerking.

Financiën

Voor de implementatie van dit beleidsplan zijn de middelen in de begroting het uitgangspunt, met inbegrip van de prijs- en volume ontwikkeling (autonome groei). De financiële context is die van toenemende kosten tegenover afnemende budgetten. Het nieuwe verdeelmodel Sociaal Domein betekent voor onze gemeente bijvoorbeeld al een tekort op de Wmo.

Structureel geld vragende onderdelen betrekken we bij de Kadernota en de nieuwe begroting 2023 en verder. Dit gaat dan om het instellen van een innovatiebudget, het ophogen van het ruimtebudget voor maatwerk, investeringen in laagdrempelige voorzieningen en een aantal langlopende programma's of projecten. De incidentele kosten brengen we onder in het programma Transformatie. Dit betreft zaken als investeringen in ICT, aanpassingen in de werkprocessen, tijdelijke uitbreiding formatie en kosten van incidentele projecten.

Om integraal te werken is het nodig dat de begroting voldoende ontschot is wat betreft de Jeugdwet, Wmo en Participatiewet. Behalve de BUIG-middelen en onderdeel WSW-klassiek wordt het budget voor het sociaal domein via de algemene uitkering ontvangen. We zullen voor de begroting vanaf 2023 onderzoeken of de begroting voldoende ontschot is voor integraal werken.

Voor meer grip en sturing op de budgetten hanteren we voor de individuele maatwerkvoorzieningen het sturingsmodel PxQ⁷. Voor het aanbod in het voorliggend veld gaat het steeds meer om mini-businesscases met taakgerichte financiering⁸. We gaan met partners in de Wmo een proef doen met populatiebekostiging in een bepaald gebied. Randvoorwaarden zijn het goed kunnen sturen op de resultaten en het vooraf kunnen vaststellen van een realistisch budget.

7) Bij PxQ-financiering maakt de gemeente afspraken met de zorgaanbieders op basis van een vaste vergoeding per uur geleverde ondersteuning (de 'productie'). Het model biedt – mits de vraag en het product helder zijn – goed inzicht in wat er geleverd wordt tegen welke kosten en is daarmee ook een aantrekkelijk model.

8) In een taakgerichte bekostiging geeft de gemeente voor de uitvoering van zorg en/of ondersteuning een specifieke functie of taak aan een aanbieder. Bijvoorbeeld het ondersteunen van een minimum aantal cliënten of het ondersteunen van alle inwoners in een bepaald gebied. De aanbieder ontvangt hiervoor een vooraf afgesproken vast budget (lumpsum) en heeft daarbinnen de vrijheid om de invulling van de taak vorm te geven.

Met dit beleidsplan zetten we in op meer normaliseren om de druk op de individuele maatwerkvoorzieningen te dempen. Dit gaan we monitoren, waarbij we als uitgangspunt hanteren dat de opbrengsten aan de achterkant worden ingezet aan de voorkant (preventie, voorliggend veld), of daar waar het gemeentebreed bijdraagt aan de gewenste transformatie in het sociaal domein.

Monitoren en datagedreven werken

In het door het college vastgestelde informatiebeleid is een van de elementen het data gedreven werken. We willen van tellen naar vertellen naar voorspellen. We moeten daarvoor de juiste data genereren. Vanuit de uitvoering moet het resultaat met data worden teruggekoppeld naar beleid, zodat we de effecten van het beleid beter kunnen meten. Dit past in de reguliere beleidscyclus met tussentijdse evaluaties. Zo krijgen we antwoord op de vraag of we de goede dingen doen en of we dit goed doen. Binnen onze gemeente starten we met een aantal pilots starten met data gedreven werken.

Het informatiebeleid vraagt om verdergaande digitalisering van onze werkprocessen voor het genereren van data. Ook moeten alle medewerkers digitaal vaardig zijn en databewust worden om zo waarde toe te kunnen voegen aan dit proces. Daarvoor zijn specifieke vaardigheden nodig, die bijvoorbeeld via een data-analist in de thuishuizen georganiseerd kan worden.

We gaan op basis van de doelen, resultaten, effecten en indicatoren uit dit beleidsplan de monitor Sociaal Domein verder doorontwikkelen. In 2023 komen we met een eerste aangepaste versie van de monitor Sociaal Domein.

Maatgevend is dat we de beweging van meer normaliseren en minder medicaliseren goed monitoren. Indicatoren daarvoor zijn meer gebruik van het voorliggend veld, minder indicaties, minder kosten aan geïndiceerde maatwerkvoorzieningen (los van de autonome groei) en meer welbevinden. Om het welbevinden en tevredenheid van onze inwoners over de dienstverlening te meten, komen er (integrale) cliëntervaringsonderzoeken.

Voor de Plan Do Check Act- cyclus hebben we per strategisch doel een aantal indicatoren benoemd (zie bijlage). Daar waar we ons beleid en regelgeving aanpassen, benoemen we ook de daarbij horende indicatoren. Dit betrekken we steeds bij de monitor Sociaal Domein, zodat we van deze monitor een levend instrument maken om onze inspanningen voor een nieuw sociaal domein te volgen en te verantwoorden richting ons bestuur, de gemeenteraad en onze inwoners.

Communicatie

Er zijn drie doelgroepen waar we onze communicatie op kunnen richten: inwoners, samenwerkingspartners en eigen medewerkers. We kiezen om prioriteit te leggen bij communicatie aan onze inwoners, omdat voor de beide andere doelgroepen al het nodige in gang is gezet. Van onze inwoners vragen we een actieve rol in het sociale domein, namelijk omkijken naar elkaar in hechte gemeenschappen. Daartoe willen we het voorliggend veld versterken en sociale veerkracht stimuleren. Daartegenover staat dat we inwoners ook willen faciliteren om die rol te kunnen pakken.

We hebben drie doelen voor onze communicatiegeformuleerd:

1. Bewustwording bij inwoners over zelfredzaamheid, langer thuis wonen en omkijken naar elkaar.
2. Kennis over waar je als inwoner terecht kunt bij vragen: netwerken, activiteiten, het loket.
3. Participatie inwoners: meedenken over het nieuwe sociale domein.

Inkoop en contractmanagement

Inkoop is ook een middel om de gestelde doelen te bereiken. Daarnaast kan het ook ingezet worden als sturingsmiddel. De beleidsdoelstellingen kunnen we bereiken door te bepalen of bepaalde producten ondergebracht moeten worden in een algemene voorziening of individuele maatwerkvoorziening. Dit speelt met name bij de ambulante vormen van ondersteuning.

Daarnaast is het mogelijk om een aantal sturingselementen in de inkoop op te nemen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het vastleggen van de maximale duur en intensiteit van trajecten. Er is meer samenhang en afstemming nodig tussen beleid (WAT) en inkoop (HOE) over de transformatieopgave binnen het sociaal domein. Daarvoor gaan we een aantal uitgangspunten benoemen voor inkoop die bijdragen aan de gewenste transformatie. Op deze manier ontwikkelen we een gezamenlijk proces van beleid met inkoop.

Een punt van aandacht is hierbij het versterken van het contractmanagement voor het sociaal domein.

Contractmanagement is behulpzaam om op tactisch en strategisch niveau te sturen op de te behalen resultaten. Zo versterkt het contractmanagement de andere sturingsmogelijkheden van passend indiceren of goede afspraken met de andere medische verwijzers.

Op termijn (over een periode van 4 tot 5 jaar) willen we de inkoop van ambulante ondersteuning van Jeugd en Wmo gelijkgeschakelen. Een gezamenlijke inkoop versterkt het werken vanuit dezelfde uitgangspunten en het gaat soms over dezelfde aanbieders voor Jeugd en Wmo. Zo kan ook een soepele overgang van 18- naar 18+ mede via inkoop bereikt worden.

Privacy en invoering WAMS

We moeten weten wat we in het kader van privacy niet mogen uitvragen aan gegevens en wat we met wie mogen delen voor een bepaald doel. We gaan een bestaande notitie over privacy actualiseren en voegen daar een overzicht aan toe van alle gegevensverwerkingen binnen het sociaal domein.

Op 1 januari 2023 moet de Wet Aanpak Meervoudige Problematiek Sociaal Domein (WAMS) ingevoerd zijn. De bedoeling van de wet is het creëren van een juridische grondslag voor gegevensverwerking voor een integrale aanpak van meervoudige systematiek. Daarvoor wordt een taak voor onderzoek naar de persoonlijke omstandigheden en coördinatie voor het college van B&W wettelijk verankerd, alsook een stevige juridische grondslag voor de daarvoor genodigde verwerking van persoonsgegevens.

Om de kennis up-to-date te houden organiseren we jaarlijks een interne training door de gegevensfunctionaris voor de medewerkers van de sociale teams, met eens in de vier jaar een externe trainer voor de actualiteiten. Ook creëren we een leeromgeving op Roemte met een FAQ-pagina over privacy, beheerd door de gegevensfunctionaris. Het aanwijzen van een ambassadeur voor privacy als vraagbaak binnen het sociaal team is daar aanvullend op.

Bijlage: doelen en indicatoren

Meer veerkracht

Doelen voor 2022 – 2026

- Inwoners doen mee naar vermogen (zinvolle daginvulling, opleiding of werk)
- Inwoners kijken naar elkaar om en zetten zich actief in voor een ander
- Inwoners maken meer gebruik van eigen sociale netwerken en/of het voorliggend veld
- Inwoners ervaren hun woonomgeving als prettig en veilig
- Kwetsbare inwoners functioneren zo lang mogelijk in een thuissituatie

Resultaten	Effecten	Indicatoren
• er zijn meer inwoners die meedoen met participatie, scholing en werk • er zijn meer inwoners actief als vrijwilliger en/of mantelzorger • er zijn meer bewonersinitiatieven gericht op meedoen en welzijn • er is sociale cohesie* in de dorpen • er zijn leefbare dorpen met passende woonvormen voor wonen met zorg • er is meer draagkracht en draagvlak voor inclusie	• inwoners voelen zich verbonden en betrokken bij elkaar en de samenleving • inwoners zijn tevreden over hun (woon)omgeving: leefbaar en veilig • inwoners zien meer naar elkaar om (noaberschap) • inwoners en partners werken aan een gecombineerd aanbod van wonen/welzijn/zorg • inwoners accepteren elkaar in wie ze zijn	• aantal actieve inwoners als vrijwilliger of mantelzorger • aantal bewonersinitiatieven • aantal ontmoetingsplekken: buitenplekken en accommodaties • benutten innovatiebudget • aantal bestaande en nieuwe initiatieven wonen met zorg en locatie (inclusief aantal afbouw of niet toelaten) • participatie van en ondersteuning aan inwoners met een beperking

*sociale steun, wederkerigheid, wederzijds respect en verbondenheid binnen en tussen groepen

Meer preventie

Doelen voor 2022 – 2026

- Voorkomen of beperken van problemen door vroegsignalering
- Ondersteuning is dichtbij, laagdrempelig en algemeen toegankelijke
- Inwoners en professionals weten waar ze terecht kunnen met signalen
- Verminderen druk op specialistische en geïndiceerde zorg en daarmee op termijn de kosten

Resultaten	Effecten	Indicatoren
• er is een dekkend aanbod van laagdrempelige, algemeen toegankelijke voorzieningen • er is een op de vraag afgestemd aanbod van preventieve activiteiten • inwoners maken (vroegtijdig) gebruik van de kennis en kunde van professionals • er is toegankelijke informatie over activiteiten en laagdrempelig aanbod in de dorpen	• inwoners doen mee naar vermogen en zijn (financieel) zelfredzaam • samenleving ervaart minder 'last' van maatschappelijke problemen • inwoners ervaren meer welbevinden	• (meer) gebruik van voorliggende voorzieningen en basisondersteuning [vooraf] • (nieuw/ander) aanbod algemeen toegankelijke voorzieningen • inzicht in risicogroepen; aantallen en type risico • aanbod preventieve activiteiten voor risicogroepen • deelname aan en resultaten van preventieve activiteiten • verhalen van inwoners over wat is voorkomen (kwalitatief) • (meer) deelname inwoners aan culturele activiteiten, sport en leefstijlinterventies • (meer) hits op website of sociale kaart

Meer maatwerk

Doelen voor 2022 – 2026

- Inwoners krijgen ondersteuning passend bij de vraag
- Inwoners en professionals hebben toegang tot informatie over initiatieven, activiteiten en voorzieningen in het voorliggend veld
- Eén integrale toegang voor inwoners
- Systeemgericht werken op basis van één gezin, één plan, één regisseur, één budget
- Meer samenwerking met onze partners

Resultaten	Effecten	Indicatoren
• Juiste ondersteuning op de juiste plek • inwoners weten waar ze terecht kunnen • er is één integrale toegang sociaal domein • er is één (integraal) plan, één regisseur, één budget • er is zicht op (reden) instroom, de duur van de doorstroom en (het resultaat van) de uitstroom • er is samenwerking in een gedeelde aanpak met onze partners in het sociaal domein	• grotere zelfredzaamheid inwoners (eigen regie) • inwoners zijn tevreden over de dienstverlening en de geboden ondersteuning • toename van welbevinden van inwoners • grotere effectiviteit en efficiency in het sociaal domein	• klanttevredenheid neemt toe • (meer) doorverwijzingen van het sociaal loket naar het voorliggend veld/ basisondersteuning • (minder) indicaties maatwerkvoorzieningen • aantal enkelvoudige indicaties en integrale plannen • registratie (reden) instroom, duur traject en (resultaat) uitstroom • (meer) afschaling bij herindicaties (minder, korter, voorliggend veld) • Op- en afschalen tussen organisaties

Meer innovatie

Doelen voor 2022 – 2026

- Verminderen druk op ondersteuning door (technologische) innovatie
- Verbeteren efficiency en bevorderen continuïteit van onze dienstverlening
- Inwoners zijn digitaal vaardig en kunnen overweg met nieuwe technieken
- Er is ruimte voor 'out-of-the-box' oplossingen

Resultaten	Effecten	Indicatoren
• technologische/digitale oplossingen zijn onderdeel van onze diensten en inkoop • er is een innovatieplatform van onderwijs en aanbieders voor toepassen technologische innovatie in ondersteuning • we werken met minder regels en passen waar dat kan innovatieve methoden toe in onze processen en/of dienstverlening • inwoners zijn getraind in digitale vaardigheden • storytelling van en voor onze inwoners over kansen verdergaande digitalisering van dienstverlening en ondersteuning • andere mindset professionals voor out of the box-oplossingen	• toekomstbestendige ondersteuning sociaal domein • toegankelijke en integrale dienstverlening (maatwerk) • inwoners doen mee, ongeacht het hebben van een beperking	• inkoop hybride diensten • uitkomsten innovatieplatform; • aantal projecten innovatieve methoden, werkprocessen en dienstverlening in portfolio beleid • aantal digitale cursussen inwoners en deelname • aantal communicatie-uitingen sociaal domein • benutten maatwerkbudgetten

Bijlage: lijst van gebruikte afkortingen

BUIG	gebundelde uitkering Participatiewet
BW	burgemeester en wethouders
FAQ	frequently asked questions
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GKB	Gemeentelijke Kredietbank
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IST	Integrale Sociale Teams
KCC	Klant en Contact Centrum
NPG	Nationaal Programma Groningen
NPO	Nationaal Programma Onderwijs
OGGz	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OJG	Ondersteuner Jeugd en Gezin
OOV	Openbare Orde en Veiligheid
OV	Openbaar Vervoer
P&C	Planning en Controlcyclus
PDCA	Plan, Do, Check, Act
PGB	Persoons Gebonden Budget
PIT	Preventie Interventie Team
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten
SD	Sociaal Domein
SDS	Sociaal Domein en Samenleving
VGG	Vereniging Groninger Gemeenten
VKB	Volkskredietbank Noord-Oost Groningen
VNN	Verslavingszorg Noord Nederland
WAMS	Wet Aanpak Meervoudige Problematiek Sociaal Domein
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening

Naar een nieuw sociaal domein

Beleidsplan Sociaal Domein en Samenleving

mei 2022

gemeente
Het Hogeland